

İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması

HelpAge

International

Bu rapor, 16-17 Temmuz 2024 tarihlerinde Ankara'da Diana Hiscock (İnsani Kapsayıcılık Danışmanı, Birleşik Krallık) ve Çiğdem Tozlu'nun (Yaşlılık Kapsayıcılığı Uzmanı, Türkiye) kolaylaştırıcılığında gerçekleştirilen "İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması" çalıştayının ardından hazırlanmıştır. Raporun genel amacı, Türkiye'de yaşlı bireylerin karşılaştıkları sorunları ve yaşlıların insani yardım müdahalelerine dahil edilmesinin önündeki kolaylaştırıcıları ve engelleri hizmet sağlayıcıların bakış açısıyla sunmak ve kapasite geliştirme ihtiyaçlarını belirleyerek yaşlılık kapsayıcılığı müdahalelerini desteklemektir.

Rapor, HelpAge International çalışanı Çiğdem Tozlu (Yaş Kapsayıcılığı Uzmanı, Türkiye) tarafından, kilit uzman Diana Hiscock'un (İnsani Kapsayıcılık Danışmanı) teknik katkılarıyla yazılmıştır.

Raporun içeriği çalıştay boyunca yürütülen tartışmalar ışığında hazırlanmıştır. HelpAge International katılımcılara zaman ve emekleri için teşekkür eder: Abdullah Ocakküçük (UNHCR), Dilara Kaya (UNHCR), Gonca Şentürk (UNHCR), Hadi Alamlı (UNHCR), Hatice Özde Özen (SGDD-ASAM), Israr Muhammed (UNICEF), İbrahim Altay (MUDEM), İdil Seda Ak (SENEDE), Lara Özügergin Zeilstra (UNHCR), Meltem Değerli (Türk Kızılayı), Melis Fırat (STL), Mohamad Alhamwi (RASAS), Moustafa Slibi (DRC), Nuran Kızıllan Farina (Yardım Konvoyu), Öykü Eke (UNHCR), Sena Çiçekli (SGDD-ASAM), Sevda Akan Ateş (Dünya Doktorları-DDD), Sitti Zeynep Aksu (IOM), Velihan Karavelioğlu (UNHCR), Zeynep Şahin (Türk Kızılayı). Raporun hazırlanmasına gösterdiği katkı için Karim Alqassab'a (İnsani Yardım Programı Müdürü, Türkiye) teşekkürler.

HelpAge International yaşlı bireylerin onurlu, sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürme hakkını savunan bir kurumlar ağıdır.

Tozlu, Ç., 2024. İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması, *HelpAge International*, Ankara.

İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması

Published by HelpAge International
PO Box 78840
London
SE1P 6QR
UK

Tel +44 (0)20 7278 7778

info@helpage.org

www.helpage.org

Registered charity no. 288180

Yazar: Çiğdem TOZLU (Türkiye)

Kilit Uzman: Diana Hiscock (UK)

Genel Koordinatör: Karim Alqassab (Türkiye)

Front page photo by Action for Humanity

Copyright © HelpAge International, August 2024

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License,

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

Bu yayın kar amacı gütmeyen ve eğitim amacıyla izin almadan kullanılabilir. Lütfen HelpAge International'a açıkça atıfta bulunun ve yayının bir kopyasının ya da internet bağlantısını bize ulaştırın.

İçerik

İçerik	3
Giriş	4
Endişe Alanları	4
Engeller ve Çözümler	7
Yaşlı Bireylerin Roller	10
Sonuç	11

Giriş

HelpAge International, "Türkiye'de Yaşlılık Kapsayıcı İnsani Yardım ve Toparlanma Müdahalelerinin Güçlendirilmesi" projesi kapsamında, 16-17 Temmuz 2024 tarihlerinde Ankara Ramada Otel'de Diana Hiscock (İnsani Kapsayıcılık Danışmanı) ve Çiğdem Tozlu'nun (Yaş Kapsayıcılığı Uzmanı - Türkiye) kolaylaştırıcılığında iki günlük bir çalıştay düzenlemiştir. Projenin 3 temel amacı şunlardır:

1. İnsani Yardım Aktörlerinin Koruma, Yaşlanma ve Kapsayıcılık temaları da dahil olmak üzere Yaşlılık Kapsayıcı Programlama konusunda kapasitelerinin güçlendirilmesi;
2. Farklı kimliklere sahip yaşlıların koordinasyon mekanizmalarında doğrudan temsilinin kolaylaştırılması;
3. Ulusal düzeyindeki süreç ve planları yaşlı bireylerin karşılaştığı riskler, özel ihtiyaçları, kapasiteleri ve haklarıyla ilgili ayrıntıları dahil ederek etkilemek.

"İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması" çalıştay, Türkiye'de yaşlılık kapsayıcılığı çalışmaları için yol haritası çizilmesini ve koruma sektöründe çalışan sivil aktörlerle birlikte kapasite geliştirme faaliyetleri için öncelikli alanların belirlenmesini amaçlamıştır. Çalıştay, 13 uluslararası, ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşundan 21 koruma uzmanını ağırlamıştır. Çalıştayda, bilinçsiz önyargıların (unconscious bias) farklı risk altındaki gruplarla çalışma biçimleri üzerindeki etkisi, yaşlanma istatistikleri ve verinin gelecekteki çalışmaları şekillendirmedeki rolü, yaşlılar için endişe alanları, Türkiye'de yaşlılarla çalışmanın önündeki engeller, kapsayıcı projeler tasarlama ve insani yardım ortamlarında yaşlıların rolü tartışılmış, HelpAge'in Kurumsal Değerlendirme Aracı ve Eylem Planı tanıtılmıştır.

İki gün süren çalıştayda yaşlı bireylerin ihtiyaç ve karşılaştıkları riskler tespit edilmiş, çözüm önerileri üretilmiş ve çözümlerin hayata geçirilmesi için atılacak adımlar ve kapasite geliştirme ihtiyaçları belirlenmiştir. Bu rapor, çalıştaydaki ana tartışmaları içermektedir.

Endişe Alanları

Katılımcılar, çeşitli yaş gruplarındaki yaşlı kadın ve erkeklerin endişelerini analiz ettiler. Yaşlı bireylerin homojen bir kategori olarak kabul edilemeyeceği, yaşlanmanın çeşitli yaş gruplarındaki kadın ve erkekler tarafından farklı şekilde deneyimlendiği, bu nedenle farklı yaş gruplarındaki kadın ve erkeklerin ihtiyaç ve risklerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Aşağıdaki tablo, tartışmaların sonuçları ve önerilen çözümleri içermektedir:

Yaş ve Cinsiyete Göre Ayrıştırılmış Endişe Alanları		
	Kadın	Erkek
60-69	<ul style="list-style-type: none">• Emekli maaşına veya dul ödeneğine geçiş• Bakım sorumlulukları (eşe, çocuklara veya torunlara)• Menopoz• Daha az sosyal etkileşim• Kronik hastalık• Teknoloji konusunda o kadar güncel değil (erkeklerden daha az)	<ul style="list-style-type: none">• Emekli maaşına geçiş• Gerektiğinde ek geçim kaynağı bulmada zorluklar• Sosyal statü değişikliği• Kronik hastalıklar• Teknoloji konusunda güncel olmama✓ Teşvikler ve insana yakışır iş fırsatları✓ Psikososyal destek ve akranlar arası gruplar, hobi grupları

	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel kararlarda daha az özerklik ✓ Erkeklere kıyasla daha fazla sosyal toplanma ✓ Bakım verenler için teşvikler ✓ Psikososyal destek ve akranlar arası gruplar, hobi grupları ✓ Kadın sağlığı hakkında farkındalık ✓ Motor/bilişsel/fiziksel becerileri kullanmaya yönelik aktiviteler ✓ Tutumlarla ilgili farkındalık 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tutumlarla ilgili farkındalık
70-79	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik sorunlar • Bakım veren/bakım alan • Kronik hastalıklar (kadınlarda daha yüksek oran) • Dil engeli • Sosyalleşme sorunları • Karşılanmayan temel ihtiyaçlar • İyilik halinde endişeler • Hareketlilik ve erişim sorunları (sosyal ve tıbbi yardım için daha az öncelikli) • Sosyal güvenlik eksikliği ✓ Bakım sorumluluklarının takip edilmesi ✓ Yalnız yaşlı kadınların güvenlik endişelerinin izlenmesi ✓ Psikososyal destek, akran grupları, toplumla iletişim halinde olma ✓ Fiziksel aktiviteleri teşvik etmek ✓ Temel ihtiyaçlar ve tıbbi yardım desteği 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik sorunlar • Bakım veren • Kronik hastalıklar • Sosyal statü kaybı • Tekrar evlenme olasılığı daha yüksek • Karşılanmayan temel ihtiyaçlar • İyilik halinde endişeler • Hareketlilik ve erişim sorunları (sosyal ve tıbbi yardım için daha az öncelikli) ✓ Psikososyal destek, akran grupları, toplumla iletişim halinde olma ✓ Fiziksel aktiviteleri teşvik etmek ✓ Temel ihtiyaçlar ve tıbbi yardım desteği
80+	<ul style="list-style-type: none"> • Hareketlilik kısıtları • Finansal güvenlik riski (emeklilik geliri, dolandırıcılık riski) • Sağlık sorunları, kronik hastalıklar • Hizmetlere erişim • Bakım verene bağımlılık (insan onuruna yakışır yaşam) • Erişilebilirlik • Yalnızlık • İstismar ve ihmâl • Dijital okuryazarlık eksikliği • Cinsel yaşamda değişiklik ✓ Akranlarla sosyalleşme ✓ Duygusal destek programları ✓ PSEA müdahalelerinde kapsayıcılık, raporlama ve geribildirim mekanizmalarına erişim 	<ul style="list-style-type: none"> • Hareketlilik kısıtları • Finansal güvenlik riski (emeklilik geliri, dolandırıcılık riski) • Sağlık sorunları, kanser riski • Hizmetlere erişim • Bakım verene bağımlılık • Erişilebilirlik • Yalnızlık • İstismar ve ihmâl (kendini ihmâl) • Dijital okuryazarlık eksikliği • Cinsel yaşamda değişiklik • Demans, Alzheimer riski ✓ Akranlarla sosyalleşme ✓ Duygusal destek programları

Grup çalışması, yaşlı kadın ve erkeklerin yaşlandıkça yalnız yaşama veya yardım veya ekonomik desteğe bağımlı olmaları nedeniyle **şiddet, istismar ve ihmale maruz kalma**

risklerinin daha fazla olduğunu, bu nedenle yaşlı bireylerin güvenliğinin izlenmesinin yanı sıra erişilebilir raporlama ve şikayet mekanizmalarının çok önemli hale geldiğini ortaya koymuştur. Kuruluşların zarar veya riske neden olmaktan kaçınmak için hizmetlerini yaşlı bireylere yönelik olarak genişletmesi durumunda, yaşlılık kapsayıcılığının güvenlik ve PSEA mekanizmalarına anaakımlaştırılması önemlidir.

Ek olarak, yaşlı kadın ve erkeklerin **cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile cinsel yaşamlarındaki değişiklikleri** farklı şekilde yaşadıkları ve cinsel yaşamın belirli bir yaşta sonra herkes için aynı anda sona erdiğine dair yaş temelli ayrımcılığa bağlı yanlış bir kanı olduğu ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı (CSÜS) programlarında genç yetişkinleri hedeflemeye yönelik bir eğilim olduğu tartışılmıştır. Menopoz ve cinsel yaşamdaki değişimin yaşlı kadın ve erkeklerin sağlıkları ve iyilik halleri üzerindeki etkisi yeterince tanınmamakta veya anlaşılmamaktadır.

Yaşlı bireyler, emeklilik sistemine geçmeleri veya iş yerlerinde daha genç yetişkinlerin tercih edilmesi sonucu gelirlerini kaybetmeleri nedeniyle **sosyo-ekonomik değişim** geçirmektedirler. Mülteciler için, genç işgücünün mevcudiyeti yüksek olduğundan, yaşlı bireyler daha düşük ücretlerle çalışmayı kabul etmelerine rağmen istihdam edilmemektedir. Sosyo-ekonomik değişim aynı zamanda yaşlı bireylerin, özellikle de yaşlı erkeklerin sosyal statüsünün kaybına veya zarar görmesine neden olmaktadır. Yaşlılığın erken dönemlerinde, yaşlı kadınlar ve erkekler, aile ve toplumda sosyal statü kaybından kaynaklanan psikososyal sorunlardan kaçınmanın yanı sıra, özerk olarak yaşlanmalarını sağlamak için insana yakışır iş fırsatlarına erişime destek olan geçim kaynakları programlarına dahil edilmelidirler.

Katılımcılar, yaşlı kadın ve erkeklerin farklı ortamlarda sosyalleştiklerine dikkat çektiler. Yaşlı kadınlar çoğunlukla aile üyeleri ile sosyalleşirken, yaşlı erkekler evlerinin dışında, kamusal alanlarda buluşmak için nispeten daha geniş bir arkadaş ağına sahiptir. Yaşlı kadınların yakın sosyal çevresi ile sosyalleşmesi dil engelinin bir sonucudur ve bu durum kamusal alanlardan ve hizmetlerden yararlanmalarına da engel olmaktadır. Aile üyelerinin olmadığı veya ailedeki yaşlı üyelerle sosyalleşmeye ilgisiz oldukları durumlarda yaşlı kadınlar daha fazla **sosyal izolasyon ve yalnızlık riski** altında kalırlar. Ek olarak, aile içinde şiddet, istismar ve ihmalin meydana geldiği bir durumda, olay gizli kalabilir. Daha ileri yaş gruplarında, insanlar hareketlilik ve erişilebilirlik sorunları nedeniyle evde daha fazla zaman geçirme eğiliminde ve sosyal izolasyona bağlı psikososyal sorunlarla daha fazla karşılaşma riski altındadırlar, bu nedenle yıllar ilerledikçe yalnızlık ve sosyal izolasyon yaşlı erkekler ve kadınlar için daha fazla risk haline gelir. Bu nedenle, yaşlı bireyler, akran destek grupları, hobi ve aktivite grupları veya duygusal destek grupları sunan programlar aracılığıyla yaşam alanlarının dışında sosyalleşmeye teşvik edilmelidir. Topluluklarıyla olan bağları, aidiyet ve değer duyguları sürdürülmelidir. Bu çalışmanın yaşlanmanın erken dönemlerine başlaması, izolasyon ve yalnızlık ile ortaya çıkabilecek sağlık ve koruma risklerini önlemek için önemlidir.

Tartışılan bir diğer konu, yaşa bağlı genel değişiklikler, yaşlıların pasif veya ev içerisinde kalmasını bekleyen kültürel normlar ve inançlar veya yaşlıların günlük aktivitelerini dahi azaltan aşırı korumacı davranışlar nedeniyle **fiziksel aktivitenin azalmasıdır**. Katılımcılar, yaşlanmanın erken dönemlerinde, önleyici tedbirler alınırca, yaşlıların daha az hareketlilik sorunu yaşayacağını ve aktif kalabileceklerini vurguladılar. Bu nedenle, koruyucu sağlık uygulamalarını teşvik etmenin yanı sıra yaşlı insanların ve çevrelerinin yaşlıların aktif yaşamına ilişkin algı ve tutumlarını değiştirmek için farkındalık artırmak gerekmektedir. Yaşlı insanlar fiziksel aktivitelere katılma konusunda isteksiz kalırsa, fiziksel aktiviteler sosyal aktivitelerle birleştirilebilir ve yaşlı insanlar için daha çekici hale getirilebilir. Ayrıca, başta fizyoterapi olmak üzere **sağlık hizmetlerine erişim**, sağlıklı yaşlanmada çok önemli bir rol oynamaktadır. Yaşlı mülteci kadınlar ve erkekler için koruyucu fizyoterapi ve tıbbi tedavinin yanı sıra yaşlı bireyler ve bakım verenleri için yardımcı cihazlar ve bağımsız yaşam konusunda danışmanlık erişilebilir olmalıdır.

Aktif Yaşam Grupları

Mülteciler Derneği (RASAS), İstanbul Sultanbeyli'deki toplum merkezinde her yaşta mülteci ve yerel topluluk üyelerine yönelik Türkçe dil kursları, sosyal uyum faaliyetleri, ruh ve psikososyal sağlık, koruma, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet müdahalesi, çocuk koruma, geçim kaynağı ve fizyoterapi hizmetleri sunmaktadır. Yararlanıcılarının %15'ini yaşlı bireyler oluşturmaktadır.

Fizyoterapi hizmetinden yararlananların %12'sini yaşlılar oluşturmaktadır. Fizyoterapi hizmetlerinin bir parçası olarak RASAS, yaşlıları aktif bir yaşam sürdürmeye teşvik eder. Mülteci ve yerel topluluk üyeleri, kültürel engeller nedeniyle genellikle fiziksel aktiviteler yapmak konusunda isteksizdir. Bu engeli aşmak için RASAS, yerel ve mülteci yaşlılar için fiziksel aktiviteleri "**Aktif Yaşam Grupları**" adını verdikleri sosyal uyum etkinlikleri olarak uygulamıştır.

Aktif Yaşam Grupları, kapalı gruplar için 6 ile 8 oturum arasında yapılandırılmış oturumlar sunar. Gruplarda, kolaylaştırıcılar ve katılımcılar fiziksel hareket ve egzersizin önemi ve sağlıklı yaşlanma üzerindeki faydaları hakkında konuşurlar. Grupta ayrıca sandalye desteği veya ayakta durarak yapabilecekleri bazı egzersizleri de öğretilir. Aktif Yaşam Grupları ayrıca yaşlı yerel ve mülteci katılımcılar arasında sosyal uyum ve dayanışmayı teşvik etmiştir. Aktif Yaşam Grupları sayesinde yaşlı insanlar fiziksel egzersize yönelik algılarını değiştirirken aynı zamanda sosyalleşmelerine destek olmuştur.

Son olarak, katılımcılar yaşlı bireylerin **bakım sorumluluklarına** ve bunun zaman içinde nasıl değiştiğine ve kadınlar ile erkekler arasında farklılık gösterdiğine dikkat çektiler. Yaşlı bireyler, torunların veya eşlerin bakım vereni olabilmektedir, ancak sorumluluk, yaşlı erkeklerin destek rolüne kıyasla yaşlı kadınlar için çoğunlukla tam zamanlıdır. Ek olarak, yaşlı bireylerin rolü bakım verenden bakım alana değişir veya her iki sorumluluk da aynı anda olabilir. Katılımcılar, yaşlıların bakım sorumluluklarına dikkat çektiler ve değerlendirme ve araştırma çalışmalarlarıyla izlenmesi gerektiğini vurguladılar.

Engeller ve Çözümler

Yaşlı bireylerin insani yardım müdahalelere dahil edilmesinin önündeki engelleri belirlemek ve ele almak için, katılımcı grupları tarafından engel değerlendirmesi çalışması yapılmıştır. *Tutumsal, çevresel, iletişimsel, kurumsal* olmak üzere 4 başlıkta engeller tespit edilmiş, çözüm önerileri sunulmuştur. Aşağıdaki tablo, grupların engel değerlendirmesi ve çözümleri ile ilgili çalışmalarının sonuçlarını göstermektedir.

Engeller	Çözümler
Tutumsal: <ul style="list-style-type: none">Yetenek/kapasite eksikliği varsayımıCinsel yaşam olmaması varsayımı (cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili)Yardıma bağımlılık varsayımıBireyin kendi sorunları hakkındaki bilgisini görmezden gelmek ve kişileri dahil etmeden harekete geçmek	<ul style="list-style-type: none">Algıları değiştirmek: Oryantasyon paketleri yaşlılık hakkında duyarlılık / farkındalık yaratmayı içermelidir.Yaşlı bireylere / yaşlı derneklerine danışmaKarar alma ve uygulama pozisyonlarında yaşlıları işe almakToplum temelli faaliyetlerin artırılması (komiteler, danışma kurulları)

<ul style="list-style-type: none"> • Konuşma kalıpları / patronluk taslamak • Verimsiz olmaya dayalı yaş ayrımcılığı (işgücünün dışında kalmakla ilgili) 	<ul style="list-style-type: none"> • Uygulamanın farklı yaş gruplarını göz önünde bulundurarak (yeniden) tasarlanması • Kriterlerin uyarlanması
<p>Çevresel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosyal baskı (özerklik) • Geçici yaşam alanlarında erişilemeyen su, sanitasyon ve hijyen tesisleri • Dağıtım noktalarına erişim (ağır paketler, uzun (kalabalık kuyruklar) • İklim değişikliği • Sosyal tesis eksikliği • Yaşlı dostu olmayan şehirler (altyapı) • Hava kalitesi • Erişim faaliyetleri (ayrı bütçe) 	<ul style="list-style-type: none"> • Özel ihtiyacı olanları belirlemek erişim faaliyetleri (hanelerin dağılımı, özel barınma ihtiyaçları) • Belediyelerle daha iyi iletişim, daha fazla hesap verebilirlik ve savunuculuk • Özel ihtiyaçlar için ayrı bütçe (%15-20) • Tüm proje döngüsüne kapsayıcılık uzmanlarının dahil edilmesi (yazma, planlama, bütçe, M&E)
<p>İletişim</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşitme problemi veya bilişsel bir sorun olması varsayımları (sonuç olarak yüksek/gürültülü ses kullanma, sabırsızlık) • İletişimin dijitalleştirilmesi (akıllı telefonlar, anketler, geribildirim ve şikayet mekanizmaları) • Kitle iletişimi (sosyal medyadaki duyurular) • Erişilebilir iletişim için bütçe eksikliği (örneğin İşaret dili tercümanı, okunması kolay uzman yazılımlar), uzak bölgelere erişim (mobil ekipler) • Dil engeli ve okur-yazar olmama • Uygun ortam eksikliği (gürültülü ortam, mahremiyet, saygınlık) • Anket yapısı (karmaşık, grupla ilgisiz) • Yukarıdakilerin tümü akut acil durumlarda kritik hale gelir 	<ul style="list-style-type: none"> • Yaş duyarlılığı: farkındalık artırma oturumları, eğitimler • Erişilebilir iletişim için bütçe tahsisi • Uzmanların işe alınması (öz savunucular – danışma kurulları, yaşlı komiteleri üyeleri; farklı yaş gruplarından profesyonel uzmanlar) • İletişim kanallarının uyarlanması ve çeşitlendirilmesi • Veri toplama ve MEAL (değerlendirme materyallerinin doğrulanması/çapraz kontrol) • Yaş katılımı üzerinde çalışmak için topluluk içindeki kilit aktörlerin belirlenmesi • Belediyelerle, yaşlı bireylere hizmet veren kişi ve ekiplerle iletişimi artırın • Yaşlı bireylerin çeşitli faaliyetler tasarlamak ve yönetmek için mobilize edilmesi
<p>Kurumsal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sorunların tespit edilememesi 	<ul style="list-style-type: none"> • "Yaşlılık ve engellilik katılımına" dair bazı göstergeler var, ancak pratikte

<ul style="list-style-type: none"> • Kapsayıcı hizmetlerin eksikliği (kurumların sınırlı kapasitesi, politika boşlukları, zayıf koordinasyon, bütçe kısıtlamaları) • Rekabet eden öncelikler (finansman, raporlama, "sayılar/hedefler") • Yaşlılar için sınırlı hizmetler (konaklama, barınma, ulaşım, tıbbi hizmetler) • Sınırlı katılım ve temsil • Hizmetler hakkında sınırlı bilgi paylaşımı • Ayrımcı politikalar (politika bulunmaması, işe alım) • "Yararlanıcılarla" çalışma anlayışımız yaşlılar ve engellilerle uyumlu değildir 	<p>veya programlarda yansıtılmıyor ("ne" var ama "nasıl" değil)</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşe alım + oryantasyon • Kontrol listesi • Yaşlıların ve engellilerin CSİÖ müdahalelerinde yaşlı ve engelli kapsayıcılığı ve anaakımlaştırma, toplumsal cinsiyet eşitliği, insani yardım ilkelerini güvence altına alan politikalar • Farkındalık ve duyarlılık (iletişim, kabul kapasiteleri)
--	---

Bilinçsiz ön yargılara dayalı varsayımlar tutumsal engeller olarak görünen değer yargılarımızı ve davranışlarımızı şekillendirir. Tutumsal engeller aynı zamanda diğer engel biçimleri için de temel oluşturur. Yaşlı insanlar için, yeteneklere dayalı varsayımlar, belirli bir yaşam tarzına sahip olma ve üretken olmayan/işgücünün bir parçası olmaya dayalı değer yargıları, toplumun yaşlılara pasif yardım alıcısı olarak yaşlaşmasını ve böylece bazı durumlarda yardım çalışanları veya sosyal hizmet sağlayıcıları tarafından küçümseyici davranışlara maruz kalmalarına neden olur. Katılımcılar, algıları değiştirmek için toplum düzeyinde bilinçlendirme ve duyarlılık oluşturma faaliyetlerinin yapılmasını, ayrıca çeşitli yaş gruplarından insanları bir araya getirerek önyargıları kırmak için nesiller arası bir yaklaşım kullanılmasını önerdiler. Topluluğun pasif üyeleri olma varsayımlarını değiştirmek için, yaşlı insanlar faaliyetleri toplum temelli bakış açısıyla planlamaya ve yönetmeye teşvik edilebilir. Son olarak, katılımcılar yaşlanmanın herkes için aynı şekilde gerçekleşmediğini, bu nedenle yaşa bağlı değişikliklerin de farklı şekilde gerçekleştiğini ve yaşlıların yaşam tarzları ve aktiviteleri hakkında varsayımlarda bulunurken bu durumun göz önünde bulunması gerektiğini vurguladılar.

Erişilebilirlik sorunları, iklim değişikliği ve sosyal endişeler çevresel engeller olarak belirlenmiştir. İllerde, mahallelerde (altyapı, yüksek kaldırımlar) ve özellikle geçici barınma alanlarında (su, sanitasyon ve hijyen tesisleri, dağıtım noktaları) erişilebilirlik engel olarak belirlenmiştir. Sorunları ele almak için katılımcılar, yaşlı dostu şehirler oluşturmak için belediyelerle birlikte çalışmanın ve yaşlı bireylerin ihtiyaç ve endişelerini daha iyi belirlemek için daha etkili sosyal yardım stratejilerinin ve dağıtım faaliyetinin önemini vurguladılar. İklim değişikliği ve onun hava kalitesi ve keskin sıcaklık değişimi üzerindeki etkileri de yaşlıların iklim değişikliğinden orantısız bir şekilde etkilenen gruplardan biri olması nedeniyle tartışılmıştır. Bu nedenle, giderek daha fazla insani yardım kuruluşu, insani yardım çalışmaları ve kalkınmada iklim değişikliğini gündemlerine dahil etmektedir. Son olarak, yaşlı insanların sosyal ihtiyaçlarının ve yeteneklerinin sınırlı olduğuna dayalı varsayımlar, onlar için sınırlı sosyal olanakların sağlanmasına ve dolayısıyla sınırlı bir sosyal yaşama neden olmaktadır. İzolasyon ve yalnızlık riskinin üstesinden gelmek için yaşlı dostu sosyal tesisler ve programlar uygulanmalıdır. Son olarak, katılımcılar, engellerin tanımlandığından ve ele alındığından emin olmak için çalışmalarının tüm bölümlerinde kontrol listeleri ve kapsayıcılık uzmanları bulundurmamayı ve kapsayıcılık için ayrı bütçe bulundurmamayı önerdiler.

İletişim engelleri açısından yaşlı bireylerin duyu ve bilişsel kapasitelerine dayalı önyargılar, iletişim araçlarındaki değişim, dil engeli ve okuma yazma bilmeme ve veri toplama yöntemleri engel olarak belirlenmiştir. Yaşlı insanların işitme, görme kaybı veya bilişsel sınırlamaları olduğuna dair yanılının, yaşlı bir kişiyle konuşmaya başlamadan önce bir iletişim engeli oluşturduğu veya yaşlılarla etkileşime geçmekten kaçınmakla sonuçlandığı tartışılmıştır. Bu nedenle, insani yardım çalışanlarına yaşlanma ve bilinçsiz ön yargılar konusunda duyarlılık kazandırılmalıdır. İletişim araçlarının dijitalleştirildiği, duyuruların yaşlıların erişmekte güçlük yaşayacağı sosyal medya üzerinden yapıldığına dikkat çekilmiştir. Yaşlı insanlar için birebir iletişim alternatifi mevcut olmalıdır. Ek olarak, okuma yazma bilmeyen yaşlılar için yazılı iletişim materyallerine alternatiflerin yanı sıra birden fazla dil seçeneği de bulunmalıdır. Ayrıca, veri toplama araç ve yöntemleri de dijitalleştirilmiştir. Araştırmalar çoğunlukla yaşlıların katılması zor olabilecek çevrimiçi anketler veya telefon görüşmeleri yoluyla yürütülmektedir. Daha pratik ve etkili olmasına rağmen, yine de yaşlıların sessiz ve uygun ortamlarda yüz yüze görüşmeler yapmaları için belirli bir örneklem büyüklüğü tahsis edilmelidir. Daha iyi araçları, erişilebilir iletişim kanallarını ve doğru veri toplamayı belirlemek için yaşlı insanlar, kendilerine daha iyi uyan ve onları temsil eden süreçlerin planlanması ve uygulanmasına dahil edilmelidir. Katılımcılar, erişilebilir iletişim çabalarının daha fazla zaman ve kaynak gerektirdiğini vurgulamış; bu nedenle belirli bir bütçe ayrılması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Son olarak, kurumsal engeller açısından, sınırlı kurumsal politika taahhütleri, işe alımlar, yaşlı insanların sorunlarının tespit edilememesi ve bunun kapsayıcı hizmetler üzerindeki yansımaları temel engeller olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, kurumsal politikaları ve taahhütleri vurguladılar ve İK prosedürlerinin yaşlıları kapsamadığını eklediler. Kuruluşların bu nedenle yaşlıların işgücüne veya hizmetlerine dahil edilmesi konusunda adım atmadıklarına değindiler. Bu durum aynı zamanda yaşlı bireylerin hedef grup olarak tanımlanmasında ve böylece projeleri ve politikaları veya öncelikli alanları daha fazla bilgilendirmek için onlar hakkında veri toplanmasında da kendini gösterir. Katılımcılar, kuruluşların yaşlıların toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel sömürü ve istismarın önlenmesi (CSİÖ), işe alım ve diğer politikalara dahil edilmesi için politika taahhütlerine sahip olmaları ve katılım için bütçe ayırmaları gerektiği konusunda hemfikir oldular. Yaşlı bireyler hedef grup olarak belirlenmeli ve ihtiyaç değerlendirmesinden uygulama ve izlemeye kadar proje hazırlama döngüsüne dahil edilmelidir. Son olarak, yaşlıların ihtiyaçları, rolleri ve kapasiteleri konusunda farkındalık yaratma uyum paketlerine dahil edilmelidir.

"Yaşlı insanların ihtiyaçlarını ve endişelerini biliyoruz, ancak bunu gösterecek verilerimiz yok... Pek çok aktör ayrıştırılmış veri topluyor, ancak bunları müdahalelere aktarmak için somut bir plan yok." Nuran, Yardım Konvoyu, Türkiye

Yaşlı Bireylerin Roller

Yaşlı bireylerin insani yardım müdahalelerindeki rolü, kapasitelerini kabul eden ve katılımını artıran bir bakış açısıyla tartışılmıştır. Tartışma, yaşlı bireylerin insani yardım çalışmalarına katılımının önündeki mevcut engelleri ve bu engellerin nasıl ele alınacağını içermektedir. Aşağıdaki notlar, tartışmalardan öne çıkan noktalarıdır.

- Yaşlı insanlar proje hazırlama süreçlerine katılmalıdır. Bu, mevcut durumda uygulanmamaktadır, ancak teşvik edilebilir. Yaşlı insanlar karar veren değil, yararlanıcı olarak kabul edilmektedir. Sektördeki algı değişmeli ve yaşlı bireylerin kapasitelerine daha fazla odaklanılmalıdır.
- Yaşlı bireyler proje yöneticisi veya danışman olarak istihdam edilebilirler.

- Toplum temelli yaklaşım, bilgi veya danışmadan işbirliği ve karar vermeye kadar genişletilmelidir. Çabalar, araçlar ve kaynaklarla desteklenmelidir. Topluluk ve Hayatta Kalan Liderliğinde Müdahaleler (SCLR) yaklaşımı teşvik edilebilir.
- Erişilebilir şikayet, geri bildirim ve CSİÖ mekanizmaları kapsayıcılık çabalarına eşlik etmelidir. Yaşlı bireyler, şikayet, geribildirim ve CSİÖ mekanizmaları ile ilgili bilgilerin yayılmasına yardımcı olabilir.
- Yaş, cinsiyet, engel ve diğer çeşitliliklere göre ayrıştırılmış yaşlı gruplarıyla odak grup görüşmeleri ve kilit kişi mülakatları yapılarak hedefli planlama yapılmalı ve eksiklikler, ihtiyaçlar ve kapasiteler daha iyi belirlenmelidir.
- Yaşlı bireyler, akran destek grupları ve komiteler kurarak kendilerini temsil edebilir ve insani yardım müdahalelerine katkıda bulunabilirler.
- Yaşlı bireyler kendilerini kurumlarda ve ağlarda doğrudan temsil edebilirler.
- Yaşlı bireyler, daha iyi faydalanabilmek ve kendilerini savunmak için haklarını ve mevcut hizmetleri öğrenebilir ve ayrıca bu bilgileri topluluklarında yapabilirler.
- Yaşlı insanlar, topluluklarında gözlemci / kilit bilgi kaynaklarıdır. Bilgiyi nesilden nesile aktarırlar. Planlama sırasında, müdahale stratejilerini belirlerken, topluluklarındaki tutumsal, davranış kalıpları ve başa çıkma stratejileri hakkında bilgi edinirken onlara danışılabilir.
- Yaşlı insanlar erişim faaliyetlerinde etkili olabilirler. Topluluğa ulaşabilirler, arabulucu olabilirler ve mesajları yayabilirler. Yerel kabul ve sahiplenme kazanırken insani yardım aktörlerini destekleyebilirler.

Sonuç

Yaşlı insanlar, afet ve kriz durumlarında en fazla zarar görebilir gruplardan biridir, ancak çoğunlukla göz ardı edilmektedir veya yaş, cinsiyet ve diğer farklılıklara dayalı olarak özel ihtiyaçları ve endişeleri belirlenmemektedir. Çalıştayda, kuruluşların koruma uzmanları, yaşlılar, ihtiyaçları, karşılaştıkları belirli riskler, kapasiteleri ve Türkiye'deki insani müdahalelere nasıl dahil edilebilecekleri üzerine odaklanan derin tartışmalar yaptılar.

Kurumsal taahhütler ve öncelikler, programların ve projelerin içeriğini şekillendirir. Yaşlı bireylerin dahil edilmesinin ilk adımı, yaşlanmayı kurumsal politikalara ve standart operasyonlara dahil etmektir. Bu şunları içerebilir:

- İK ve işe alım politikaları
- Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını, rollerini ve kapasitelerini içeren oryantasyon paketleri
- Yaşlı bireylerle doğrudan çalışan saha personeline yönelik hedefli eğitimler
- Yaşlılık kapsayıcılığı odak kişileri olması
- Stratejik planlar
- Güvenlik ve CSİÖ politikaları
- İzleme, değerlendirme, öğrenme ve hesap verebilirlik politikaları ve uygulamaları
- Proje döngüsü yönetimi
- Veri toplama (SADD (Cinsiyet Yaş Engelliliğe Göre Ayrıştırılmış Veri - Sex Age and Disability Disaggregated Data) verileri, yaşlı bireylerin özel ihtiyaçlarını belirlemek için yaş grupları)

- Programların standart operasyonel uygulamaları
- Kaynak tahsisi

Yaşlı insanlar, değerlendirilmesi ve müdahale edilmesi gereken belirli risklerle karşı karşıyadır. Bu nedenle, yaşlılık kapsayıcılığı her sektörde ve programda anaakımlaştırılmalıdır. Bunu yapmak için:

- Her sektör için, yaşlı bireylerin karşılaştıkları belirli risklere ilişkin araçlar ve eğitimler, değerlendirmeler için örnek araştırma soruları, kontrol listesi ve kapsayıcılık ölçüm araçları sağlanmalıdır. Özellikle, sektör koordinatörleri, sektörlerine liderlik etmek ve geliştirilen içerikleri ve projeleri değerlendirmek ve gözden geçirmek için gerekli araç ve kılavuzların farkında olmalıdır. Su, sanitasyon ve hijyen (düşme ve yaralanmalara karşı güvenli, erişilebilir tuvaletler ve duşlar), Barınma (özellikle geçici barınaklar, düşme ve yaralanmalara karşı güvenli erişilebilir yaşam alanları), Sağlık (önleyici tedbirler, sağlıklı yaşlanma, fizyoterapi, yardımcı cihazlar, beslenme, ruh sağlığı ve iyilik hali, CSÜS -özellikle yaşlı kadınlar için), Eğitim (özellikle yaşam boyu öğrenme ve dijital okuryazarlık), Temel ihtiyaçlar (yaşlı bireylerin tüketimine uygun gıda maddeleri, yaşlı bireylerin erişilebilirlik ihtiyaçlarına göre dağıtım), Geçim kaynakları (teşvikler ve gelir yaratma fırsatları) ...
- Yaşlılık kapsayıcılığı ile ilgili örnekler ve iyi uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır

Yaşlı bireylerin kapasiteleri ve toplumlarındaki ve insani yardım sektöründeki rolleri kabul edilmelidir. Örnekler şunlar olabilir:

- Tercih edilen/erişilebilir iletişim kanallarının belirlenmesi konusunda yaşlılara danışmak
- Yaşlı insanlarla araştırma tasarlama ve uygulama (toplum temelli ihtiyaç değerlendirmesi)
- Kendileriyle ilgili projelerde yaşlı bireyleri işe almak
- Yaşlı danışmanlara, liderlere, gönüllülere sahip olmak
- Yaşlı komiteleri ve derneklerinin desteklenmesi (Yaşlı Dernekleri-OPA'lar)
- Projelerin hazırlanması ve uygulanmasına yaşlı insanların dahil edilmesi

İnsani yardım müdahalelerin başarıya ulaşması için toplum katılımı ve sahiplenme önemlidir. Bu nedenle, müdahalelerde hem hedef grupla hem de içinde yaşadıkları toplulukla birlikte çalışılmalıdır. Yaşlı insanların dahil edilmesi açısından:

- Yaş ayrımcılığını her iki yönüyle de çalışmak ve etkileşim yoluyla önyargıları kırmak için nesiller arası yaklaşım kullanılmalıdır
- Bilinçsiz önyargıları ve tutumsal engelleri ele almak için topluluk düzeyinde farkındalık artırma yapılmalıdır
- Yaşlı bireyler sosyal uyum çalışmalarına dahil edilmelidir

İnsani yardım savunuculuğu yaşlı insanların ihtiyaçlarını da içermelidir. Yerel düzeyde belediyeler, şehirleri daha yaşlı dostu hale getirmek için teşvik edilmelidir.

İklim değişikliğinin yaşlı insanlar üzerindeki etkileri kabul edilmeli ve insani yardım ve kalkınma çalışmalarında bir endişe alanı olarak ortaya gündeme alınmalıdır.

HelpAge International yaşlı bireylerin onurlu, sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürme hakkını savunan bir kurumlar ağıdır.

Tozlu, Ç., 2024. İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması, *HelpAge International*, Ankara.

İnsani Yardım Müdahalelerinde Yaşlılık Kapsayıcılığının Anaakımlaştırılması

Published by HelpAge International
PO Box 78840
London
SE1P 6QR
UK

Tel +44 (0)20 7278 7778

info@helpage.org

www.helpage.org

Registered charity no. 288180

Yazar: Çiğdem TOZLU (Türkiye)
Kilit Uzman: Diana Hiscock (UK)
Genel Koordinatör: Karim Alqassab (Türkiye)

Front page photo by Action for Humanity
Copyright © HelpAge International, August 2024
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License,
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

Bu yayın kar amacı gütmeyen ve eğitim amacıyla izin almadan kullanılabilir. Lütfen HelpAge International'a açıkça atıfta bulunun ve yayının bir kopyasının ya da internet bağlantısını bize ulaştırın.